بررسی حساب‌های اقتصادی استان خراسان رضوی بر اساس چهار بخش عمده‌ی فعالیت‌های اقتصادی به قیمت جاری طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۳

ستاره افشارقاسمی

❖ مقدمه

بررسی حساب‌های اقتصادی و منطقه‌ای یکی از پیش‌نیازهای اساسی در برنامه‌ریزی منطقه‌ای و منبع با ارزشی برای تصمیم‌گیری و سیاست‌های منطقه‌ای است. هدف از تهیه و تدوین این حساب‌ها، محاسبه‌ی مهم‌ترین متغیرهای جریان اقتصاد در یک دوره‌ی معین از زمان است که از طریق آن‌ها تصویر وضعیت اقتصادی استان در آن دوره یا مقطع زمانی نشان داده شود. مقایسه‌ی سهم استان از تولید ناخالص داخلی کل کشور، سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از کل تولید ناخالص داخلی استان و کشور، محاسبه‌ی بهره‌وری در بخش‌های مختلف تولیدی، بررسی مزیت نسبی، امکان‌سنجی خلق مزیت نسبی، بررسی رشد متوازن منطقه‌ای و ... از جمله کاربردهای این حساب می‌باشد.

این مقاله عملکرد بخش‌های اقتصادی استان خراسان رضوی را در طی دوره‌ی زمانی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) در مقایسه با کشور و جایگاه استان خراسان رضوی در بین استان‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهد. تحلیل حاضر بر اساس نتایج حساب تولید سال‌های ۱۳۸۳- ۱۳۹۲ است.

❖ وضعیت تولید ناخالص داخلی و سرانه‌ی آن در استان خراسان رضوی

استان خراسان رضوی در سال ۱۳۹۲ با جمعیتی حدود ۶/۱۷ میلیون نفر حدود ۸/۰۲ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است. تولید ناخالص داخلی این استان در سال مذکور ۵۶۲/۸ هزار میلیارد ریال و سهم آن از تولید ناخالص داخلی کشور در حدود ۵/۶ درصد بوده است. جدول ۱، تولید ناخالص داخلی استان خراسان رضوی و سرانه‌ی آن را طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) نشان می‌دهد. تولید ناخالص داخلی استان در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۸۳، ۷/۴ برابر شده است.

درامد سرانه‌ی استان خراسان رضوی در سال ۱۳۹۲ معادل ۹۱/۲۰ میلیون ریال بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۳ بیش از شش‌برابر شده است. متوسط درامد سرانه‌ی استان طی این سال‌ها معادل ۴۰/۰۴ میلیون ریال است که از متوسط درامد سرانه‌ی کشور معادل ۶۰/۹۴ میلیون ریال کم‌تر است. به عبارتی متوسط درامد سرانه‌ی استان ۳۴/۳ درصد کم‌تر از متوسط درامد سرانه‌ی کشور می‌باشد. جایگاه استان از نظر درامد سرانه در مقایسه با سایر استان‌ها در رتبه‌ی ۱۹ قرار دارد که نسبت به سال ۱۳۸۳ یک پله تنزل یافته است. از طرفی متوسط نرخ رشد درامد سرانه‌ی استان طی این سال‌ها برابر ۲۳/۲۱ درصد بوده که در حدود ۱/۵ درصد بیش‌تر از متوسط نرخ رشد درامد سرانه کشور است.

طی دوره‌ی مذکور کارایی (نسبت ستانده به مصرف واسطه) استان خراسان رضوی از ۲/۵۴ در سال ۱۳۸۳ به ۲/۶۸ در سال ۱۳۹۲ رسید. به‌طور متوسط کارایی استان طی این سال‌ها معادل ۲/۵۷ است که از متوسط کارایی کشور (معادل ۲/۷۱) کم‌تر می‌باشد اما طی این سال‌ها جایگاه استان از لحاظ کارایی بهبودیافته و با (۹ رتبه‌ی ارتقا) از رتبه‌ی ۲۰ در سال ۱۳۸۳ به رتبه‌ی ۱۱ در سال ۱۳۹۲ ارتقا یافته است.

❖ وضعیت ارزش‌افزوده‌ی استان خراسان رضوی

ارزش‌افزوده‌ی استان خراسان رضوی از ۷۵۹۸۶/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۳ به ۵۵۹۹۶۸/۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۲ رسید. متوسط سهم کل ارزش‌افزوده‌ی استان از کشور طی این سال‌ها ۵/۱۱ درصد می‌باشد و در سال ۱۳۹۲ نسبت به ۱۳۸۳ با ۰/۶۸ درصد افزایش به ۵/۶ درصد رسید که از این حیث در مقایسه با سایر استان‌ها، در رتبه‌ی ۴ قرار گرفت. جدول ۲ سهم ارزش‌افزوده چهار بخش عمده‌ی اقتصادی استان

ستاره افشارقاسمی کارشناس فرابری و پردازش داده‌های معاونت آمار و اطلاعات سازمان برنامه و بودجه‌ی استان خراسان رضوی است.

جدول ۱- محصول ناخالص داخلی به قیمت جاری و جمعیت استان خراسان رضوی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲

شرح / سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
تولید ناخالص داخلی استان (هزار میلیارد ریال)	۷۶٫۴۸	۹۲٫۹۷	۱۱۵٫۶۷	۱۴۸٫۰۴	۱۷۴٫۵۳	۲۰۸٫۰۰	۲۵۴٫۸۴	۳۳۷٫۱۵	۴۰۱٫۲۱	۵۶۲٫۷۹
سهم در کشور	۴٫۹۲	۴٫۷۹	۴٫۸۵	۴٫۸۲	۴٫۷۷	۵٫۳۴	۵٫۲۵	۵٫۳۲	۵٫۴۱	۵٫۶۰
جمعیت استان (میلیون نفر)	۵٫۴۱	۵٫۵۰	۵٫۵۹	۵٫۶۷	۵٫۷۵	۵٫۸۳	۵٫۹۱	۵٫۹۹	۶٫۰۸	۶٫۱۷
درامد سرانه‌ی استان (میلیون ریال)	۱۴٫۱۳	۱۶٫۹۰	۲۰٫۶۸	۲۶٫۱۲	۳۰٫۳۸	۳۵٫۷۰	۴۳٫۱۳	۵۶٫۲۴	۶۵٫۹۷	۹۱٫۲۰
درامد سرانه‌ی کشور (میلیون ریال)	۲۲٫۷۵	۲۷٫۹۷	۳۳٫۸۰	۴۳٫۰۵	۵۰٫۵۸	۵۳٫۲۰	۶۵٫۴۸	۸۴٫۳۶	۹۷٫۵۹	۱۳۰٫۶۱
اختلاف درامد سرانه‌ی استان از کشور (درصد)	۳۷٫۹۰	۳۹٫۵۹	۳۸٫۸۱	۳۹٫۳۴	۳۹٫۹۵	۳۲٫۸۹	۳۴٫۱۳	۳۳٫۳۳	۳۲٫۴۱	۳۰٫۱۷
رشد درامد سرانه‌ی استان (درصد)	-	۱۹٫۶۳	۲۲٫۳۷	۲۶٫۲۹	۱۶٫۳۰	۱۷٫۵۴	۲۰٫۸۰	۳۰٫۴۱	۱۷٫۲۹	۳۸٫۲۵
کارایی استان	۲٫۵۴	۲٫۵۹	۲٫۵۵	۲٫۴۳	۲٫۴۲	۲٫۴۸	۲٫۶۰	۲٫۶۳	۲٫۷۷	۲٫۶۸

مأخذ داده‌ها: نتایج حساب تولید ۱۳۷۹-۱۳۹۲ (مرکز آمار ایران)

جدول ۲- سهم ارزش‌افزوده‌ی بخش‌های عمده‌ی اقتصادی استان خراسان رضوی از کل ارزش‌افزوده‌ی کشور طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲ (درصد)

شرح / سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	میانگین
کشاورزی و ماهیگیری	۷٫۲۴	۶٫۴۲	۶٫۵۲	۷٫۵۹	۵٫۹۸	۷٫۵۹	۷٫۱۴	۶٫۷۱	۷٫۳۱	۶٫۸۴	۶٫۹۳
صنعت و معدن	۱٫۷۹	۱٫۷۱	۱٫۸۳	۱٫۵۵	۱٫۶۴	۲٫۱۴	۱٫۸۴	۱٫۸۸	۱٫۹۰	۱٫۹۲	۱٫۸۲
ساختمان، آب، برق و گاز	۷٫۸۱	۷٫۶۰	۷٫۳۸	۷٫۳۳	۶٫۵۸	۶٫۵۵	۶٫۷۶	۶٫۹۶	۵٫۵۶	۶٫۸۳	۶٫۹۴
خدمات	۶٫۱۴	۶٫۳۰	۶٫۲۸	۶٫۲۷	۶٫۲۴	۶٫۳۸	۶٫۵۶	۶٫۸۵	۶٫۷۱	۶٫۹۰	۶٫۴۶
کل	۴٫۹۲	۴٫۷۹	۴٫۸۶	۴٫۸۱	۴٫۷۷	۵٫۳۴	۵٫۲۵	۵٫۳۲	۵٫۴۱	۵٫۶۰	۵٫۱۱

مأخذ داده‌ها: نتایج حساب تولید ۱۳۷۹-۱۳۹۲ (مرکز آمار ایران)

خراسان رضوی از کشور را طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۸۳ بیش‌ترین سهم ارزش‌افزوده‌ی استان از کشور به ترتیب در بخش‌های ساختمان، آب، برق و گاز، کشاورزی و ماهیگیری و خدمات با ۷٫۸۱، ۷٫۲۴ و ۶٫۱۴ درصد بود در حالی‌که در سال ۱۳۹۲ بخش‌های «خدمات»، «کشاورزی و ماهیگیری» و «ساختمان، آب، برق و گاز» به ترتیب با ۶٫۹، ۶٫۸۴ و ۶٫۸۳ درصد از ارزش‌افزوده‌ی کشور بیش‌ترین سهم را داشتند و بخش صنعت و معدن طی این سال‌ها کم‌ترین سهم را به خود اختصاص داده بود به‌طوری‌که از ۱٫۷۹ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۱٫۹۲ درصد در سال ۱۳۹۲ رسید.

مقایسه‌ی رتبه‌ی سهم ارزش‌افزوده‌ی چهار بخش عمده‌ی اقتصادی استان خراسان رضوی از کشور نشان می‌دهد بخش کشاورزی و ماهیگیری در رتبه‌ی ۴ قرار گرفته که نسبت به سال ۱۳۸۳ یک پله تنزل داشته است، بخش صنعت و معدن در رتبه‌ی ۱۲ که نسبت به سال ۱۳۸۳ سه پله تنزل و بخش ساختمان، آب، برق و گاز در رتبه‌ی ۵ که نسبت به سال ۱۳۸۳ چهار پله تنزل یافته است و تنها در بخش خدمات همچنان رتبه‌ی ۲ را حفظ نموده است. با توجه به این نوسانات در مجموع رتبه‌ی کل سهم ارزش‌افزوده‌ی استان از کشور طی این سال‌ها تغییری نکرده و همچنان جایگاه ۴ را در کشور حفظ نموده است.

ساختار ارزش‌افزوده‌ی بخش‌های عمده‌ی اقتصادی نشان می‌دهد بیش‌ترین سهم ارزش‌افزوده‌ی کشور طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) مربوط به بخش خدمات بوده که رتبه‌ی اول را در بین بخش‌ها کسب نموده است که به‌طور متوسط ۵۰٫۲۹ درصد ارزش‌افزوده‌ی کشور را به خود اختصاص داده است. مقایسه‌ی این روند با ساختار استان خراسان رضوی در جدول ۳ نشان می‌دهد که استان هم از چنین الگویی تبعیت نموده و بخش خدمات با بیش‌ترین سهم ارزش‌افزوده‌ی استان رتبه‌ی اول را کسب نموده و متوسط آن طی این سال‌ها معادل ۶۳٫۶۸ درصد بوده است که ۱۳٫۴ درصد بیش‌تر از متوسط کشور است.

در کشور بخش صنعت و معدن با متوسط ۳۰٫۸۵ درصد رتبه‌ی دوم ارزش‌افزوده‌ی کشور را کسب کرده درحالی‌که در استان بخش ساختمان، آب، برق و گاز با متوسط ۱۲٫۷۵ درصد ارزش‌افزوده در جایگاه دوم قرار دارد. همچنین در کشور بخش ساختمان، آب، برق و گاز با متوسط ۹٫۵۸ درصد رتبه‌ی سوم ارزش‌افزوده‌ی کشور را کسب کرده درحالی‌که در استان بخش کشاورزی و ماهیگیری با متوسط ۱۲٫۵۸ درصد در جایگاه سوم قرار دارد. نهایتاً در کشور بخش کشاورزی و ماهیگیری با متوسط ۹٫۲۷ درصد کم‌ترین ارزش‌افزوده‌ی کشور را شامل شده است و در جایگاه آخر قرار دارد درحالی‌که در استان بخش صنعت و معدن با متوسط ۱۰٫۹۹ درصد ارزش‌افزوده در آخرین جایگاه قرار گرفته است.

در سال ۱۳۹۲ ساختار سهم ارزش‌افزوده‌ی استان در بخش‌های صنعت و معدن و خدمات نسبت به سال ۱۳۸۳ با کاهش مواجهه بوده و بیش‌ترین کاهش در بخش صنعت و معدن با ۳٫۲۴ درصد بوده است درحالی‌که بیش‌ترین افزایش سهم با ۴٫۵۴ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۳ مربوط به بخش ساختمان، آب، برق و گاز است. بخش کشاورزی و ماهیگیری اگرچه در طی دوره‌ی مورد بررسی با نوسانات و کاهش روبه‌رو شده بود ولی نهایتاً ۱٫۴ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۳ را داشته است در مجموع به‌طور متوسط طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) معادل ۳۶٫۳۲ درصد سهم ارزش‌افزوده استان مربوط به سه بخش (کشاورزی و ماهیگیری، صنعت و معدن، ساختمان و آب، برق و گاز) و ۶۳٫۶۸ درصد مربوط به بخش خدمات است که این بخش بیش‌ترین نقش را در اقتصاد استان ایفا می‌کند.

مقایسه‌ی رشد ارزش‌افزوده‌ی استان با کشور طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) نشان می‌دهد که بیش‌ترین میانگین رشد ارزش‌افزوده در کشور و استان طی این سال‌ها مربوط به بخش ساختمان، آب، برق و گاز و کم‌ترین متوسط رشد در بخش صنعت و معدن بوده است. به‌طوری‌که متوسط رشد ارزش‌افزوده‌ی استان در بخش‌های خدمات با (۲۴٫۳۴ درصد)، کشاورزی و ماهیگیری با (۲۸٫۸ درصد) و صنعت و معدن با (۲۱٫۳۲ درصد) به ترتیب در حدود ۱٫۶، ۰٫۸ و ۰٫۴ درصد بیش‌تر از متوسط رشد کشور بوده و تنها در بخش ساختمان، آب، برق و گاز با (۳۱٫۷۷ درصد) در حدود ۰٫۶۵ درصد کم‌تر از متوسط رشد کشور بوده است. اما در مجموع میانگین رشد کل ارزش‌افزوده‌ی استان طی این سال‌ها با ۱٫۷۱ درصد بیش‌تر از میانگین رشد ارزش‌افزوده‌ی کشور به ۲۵٫۰۳ درصد رسیده است.

❖ مزیت نسبی استان خراسان رضوی

جدول ۴ مزیت نسبی ارزش‌افزوده‌ی استان یعنی نسبت (ارزش‌افزوده‌ی بخش x استان/ ارزش‌افزوده‌ی کل استان) به (ارزش‌افزوده‌ی بخش x کشور/ ارزش‌افزوده‌ی کل کشور) طی دوره‌ی (۱۳۸۳-۱۳۹۲) را نشان

جدول ۳- سهم ارزش‌افزوده‌ی بخش‌های عمده‌ی اقتصادی استان خراسان رضوی از کل ارزش‌افزوده استان طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲ (درصد)

شرح / سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	میانگین
کشاورزی و ماهیگیری	۱۴٫۰۱	۱۱٫۸۷	۱۱٫۸۲	۱۳٫۵۹	۹٫۹۶	۱۲٫۹۱	۱۱٫۶۴	۱۰٫۱۹	۱۴٫۳۸	۱۵٫۴۳	۱۲٫۵۸
صنعت و معدن	۱۲٫۰۸	۱۲٫۵۰	۱۲٫۹۹	۱۱٫۳۸	۱۱٫۰۲	۱۱٫۰۴	۱۰٫۲۶	۱۰٫۸۵	۸٫۹۲	۸٫۸۴	۱۰٫۹۹
ساختمان، آب، برق و گاز	۱۰٫۴۷	۱۱٫۰۹	۱۱٫۲۱	۱۲٫۲۰	۱۲٫۶۷	۱۱٫۷۹	۱۴٫۲۴	۱۶٫۲۴	۱۲٫۵۶	۱۵٫۰۱	۱۲٫۷۵
خدمات	۶۳٫۴۴	۶۴٫۵۴	۶۳٫۹۸	۶۲٫۸۳	۶۶٫۳۵	۶۴٫۲۵	۶۳٫۸۶	۶۲٫۷۳	۶۴٫۱۴	۶۰٫۷۱	۶۳٫۶۸
کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ داده‌ها: نتایج حساب تولید ۱۳۷۹-۱۳۹۲ (مرکز آمار ایران)

جدول ۴- مزیت نسبی بخش‌های عمده‌ی اقتصادی استان خراسان رضوی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲

شرح / سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	میانگین
کشاورزی و ماهیگیری	۱٫۴۷	۱٫۳۴	۱٫۳۴	۱٫۵۸	۱٫۲۵	۱٫۴۲	۱٫۳۶	۱٫۲۶	۱٫۳۵	۱٫۲۲	۱٫۳۶
صنعت و معدن	۰٫۳۶	۰٫۳۶	۰٫۳۸	۰٫۳۲	۰٫۳۴	۰٫۴۰	۰٫۳۵	۰٫۳۵	۰٫۳۵	۰٫۳۴	۰٫۳۶
ساختمان، آب، برق و گاز	۱٫۵۹	۱٫۵۹	۱٫۵۲	۱٫۵۲	۱٫۳۸	۱٫۲۳	۱٫۲۹	۱٫۳۱	۱٫۰۳	۱٫۲۲	۱٫۳۷
خدمات	۱٫۲۵	۱٫۳۲	۱٫۲۹	۱٫۳۰	۱٫۳۱	۱٫۲۰	۱٫۲۵	۱٫۲۹	۱٫۲۴	۱٫۲۳	۱٫۲۷

مأخذ داده‌ها: نتایج حساب تولید ۱۳۷۹-۱۳۹۲ (مرکز آمار ایران)

جدول ۵- روند بهره‌وری نیروی کار خراسان رضوی طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۲(میلیون ریال بر نفر)

شرح / سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	میانگین
کشاورزی و ماهیگیری	۱۷٫۵۳	۲۴٫۷۰	۳۱٫۰۰	۳۲٫۶۳	۵۸٫۸۰	۶۳٫۲۹	۸۱٫۴۰	۱۳۵٫۴۱	۱۸۸٫۸۸	۷۰٫۴۰
صنعت و معدن	۳۶٫۹۵	۴۷٫۸۵	۵۲٫۹۹	۶۱٫۱۷	۷۶٫۷۶	۹۴٫۹۵	۱۴۴٫۲۴	۱۰۱٫۱۸	۱۷۲٫۲۰	۸۷٫۵۹
ساختمان، آب، برق و گاز	۵۱٫۵۷	۶۲٫۶۴	۷۷٫۸۳	۸۲٫۶۷	۱۰۱٫۹۶	۱۵۹٫۱۵	۲۱۲٫۹۲	۱۵۲٫۷۴	۲۴۹٫۲۵	۱۲۷٫۸۶
خدمات	۸۵٫۰۸	۱۰۳٫۱۰	۱۳۰٫۹۷	۱۵۰٫۹۵	۱۵۵٫۲۸	۱۸۶٫۱۹	۲۷۳٫۸۰	۳۱۶٫۹۲	۴۴۹٫۹۳	۲۰۵٫۸۰
کل	۵۰٫۲۸	۶۴٫۵۳	۷۷٫۵۴	۹۲٫۷۵	۱۱۲٫۰۰	۱۳۸٫۰۵	۱۹۷٫۷۳	۲۰۸٫۷۸	۳۰۴٫۶۶	۱۳۸٫۴۸

مأخذ داده‌ها: نتایج حساب تولید ۱۳۷۹-۱۳۹۲ -نتایج نیروی کار- (مرکز آمار ایران)

می‌دهد. بخش ساختمان، آب، برق و گاز با متوسط ۱٫۳۷ بخش کشاورزی و ماهیگیری با متوسط ۱٫۳۶ و بخش خدمات با ۱٫۲۷ بیش‌ترین مزیت را برای استان داشته‌اند درحالی‌که کم‌ترین مزیت استان در بخش صنعت و معدن با متوسط ۰٫۳۶ است که برای استان مزیت قابل توجهی ندارد و در افزایش تولید نقشی ایفا نمی‌کند.

جایگاه مزیت نسبی استان خراسان رضوی در بخش خدمات طی این سال‌ها ۳ پله ارتقا و از رتبه‌ی ۷ در سال ۱۳۸۳ به رتبه‌ی ۴ در سال ۱۳۹۲ ارتقا پیدا کرد. در بخش کشاورزی و ماهیگیری رتبه‌ی استان با یک پله تنزل به رتبه‌ی ۲۰ رسید و در بخش ساختمان، آب، برق و گاز بدون تغییر و همچنان رتبه‌ی ۹ را حفظ نموده و تنها در بخش صنعت و معدن رتبه‌ی مزیت استان کاهشی چشمگیر و با ۷ پله تنزل از رتبه‌ی ۱۸ در سال ۱۳۸۳ به رتبه‌ی ۲۵ در سال ۱۳۹۲ تنزل پیدا کرد.

محاسبه‌ی شاخص مزیت نسبی متقارن ارزش‌افزوده بیانگر این است که در ابتدای دوره‌ی مورد بررسی (سال ۱۳۸۳)، بخش ساختمان، آب، برق و گاز، کشاورزی و ماهیگیری و خدمات به ترتیب با (۰٫۲۳، ۰٫۱۹ و ۰٫۱۱) بیش‌ترین مزیت نسبی متقارن را داشته‌اند و بخش صنعت و معدن با (۰٫۴۷-) عدم وجود مزیت را نشان می‌دهد. ولی روند تغییرات در سال ۱۳۹۲ به‌گونه‌ای است که تمام بخش‌های چهارگانه‌ی اقتصادی نسبت به سال ۱۳۸۳ دچار افت در مزیت شده‌اند به‌طوری‌که بخش‌های کشاورزی و ماهیگیری، ساختمان، آب، برق و گاز و خدمات با (۰٫۱۰) دارای مزیت یکسان و بخش صنعت و معدن با (۰٫۴۹-) فاقد مزیت در استان شده است.

❖ بهره‌وری نیروی کار استان خراسان رضوی

همان‌گونه که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود در سال ۱۳۹۲ کل بهره‌وری نیروی کار استان خراسان رضوی ۳۰۴٫۶۶ میلیون ریال بر نفر است و بیش‌ترین بهره‌وری نیروی کار استان را بخش خدمات با ۴۴۹٫۹۳ میلیون ریال بر نفر به خود اختصاص داده است و کم‌ترین در بخش صنعت و معدن با ۱۷۲٫۲۰ میلیون ریال بر نفر می‌باشد. طی دوره‌ی (۱۳۹۲-۱۳۸۴) متوسط کل بهره‌وری نیروی کار استان خراسان رضوی ۱۳۸٫۴۸ میلیون ریال بر نفر می‌باشد که بخش خدمات با ۲۰۵٫۸ میلیون ریال بر نفر بیش‌ترین و بخش کشاورزی و ماهیگیری با ۷۰٫۴ میلیون ریال بر نفر کم‌ترین می‌باشد درحالی‌که بیش‌ترین متوسط میزان بهره‌وری نیروی کار کشور طی دوره‌ی مورد بررسی مربوط به بخش صنعت و معدن با ۳۷۸٫۰۳ میلیون ریال بر نفر و کم‌ترین آن در بخش کشاورزی و ماهیگیری با ۱۱۴٫۸۴ میلیون ریال بر نفر می‌باشد.

❖ نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بررسی نتایج بخش‌های عمده‌ی اقتصادی استان نشان می‌دهد حدود ۴٫۸ الی ۵٫۶ درصد تولید ناخالص داخلی کشور طی دوره‌ی زمانی ۱۳۹۲-۱۳۸۳ به استان خراسان رضوی تعلق داشته است. از میان بخش‌های مورد بررسی در پایان دوره‌ی (سال ۱۳۹۲) بخش خدمات در این استان از لحاظ بازدهی بیش‌ترین سهم ارزش‌افزوده را به خود اختصاص داده است و بخش‌های کشاورزی و ماهیگیری، ساختمان آب، برق و گاز، صنعت و معدن به ترتیب در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند که افزایش بهره‌وری در بخش‌های مختلف اقتصادی به‌ویژه صنعت و معدن می‌تواند سهم تولید ناخالص داخلی استان از کشور را افزایش دهد.

از طرفی با توجه به مزیت نسبی استان از میان ۴ بخش عمده‌ی اقتصادی، بخش خدمات نسبت به بخش‌های دیگر اقتصادی دارای مزیت نسبی بیش‌تری بوده و بخش صنعت به‌کلی فاقد مزیت نسبی در استان است. اما در بین ۷۲ رشته فعالیت اقتصادی، فعالیت‌های مرتبط با خدمات گردشگری شامل هتل و خوابگاه و حمل‌ونقل هوایی از مزیت نسبی بالایی برخوردارند و در مراتب بعدی، آموزش عالی خصوصی، آموزش ابتدایی دولتی و راه‌آهن دارای مزیت بالایی هستند که توسعه و زیرساخت فعالیت‌های گردشگری و تجهیز کانون‌های سیاحتی –تفریحی، توسعه و تجهیز شبکه‌های حمل‌ونقل هوایی و ریلی، توسعه‌ی آموزش عالی خصوصی پیشنهاد می‌گردد.

همچنین علی‌رغم عدم مزیت بخش صنعت برخی صنایع نظیر ساخت منسوجات ازجمله فعالیت‌های دارای مزیت نسبی شناخته شده‌اند که لزوماً سرمایه‌گذاری و توسعه‌ی این فعالیت در ادامه‌ی توسعه‌ی صنعتی استان به‌عنوان صنایع دارای مزیت پیشنهاد می‌گردد.

منابع

مرکز آمار ایران، دفتر حساب‌های اقتصادی. نتایج حساب منطقه‌ای سال ۱۳۹۲

